

موانع مشارکت دانش آموزان معلول تلفیقی در فعالیت های بدنی مدارس (مطالعه موردی : شهر کرمانشاه)

معصومه حسن زاده تبریزی^۱، کیوان شعبانی مقدم^۲، سید سجاد حسینی^۳، مجتبی نادری^۴، سارا نژادی^۵

^۱ مرکز تحقیقات فیزیولوژی، پژوهشکده نوروفارماکولوژی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

^۲ عضو هیئت علمی دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

^۳ مدرس گروه مددکاری، دانشگاه علمی کاربردی جهاد دانشگاهی، کرمانشاه، ایران

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

^۵ رزیدنت سال آخر زنان و زایمان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول)

چکیده

مقدمه: کودکان استثنایی بخش قابل توجهی از افراد با نیازهای ویژه در هر جامعه را تشکیل می دهند. فعالیت های متنوع بدنی، یکی از جنبه های اصلی فرآیند تعلیم و تربیت است که به دلیل اهمیت مضاعف آن در پیشگیری، آموزش و توانبخشی معلولان، جایگاه ویژه ای در نظام آموزش و پرورش دارد. هدف پژوهش حاضر، بررسی موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی در برنامه های ورزشی مدارس شهر کرمانشاه بود. **روش:** روش تحقیق، توصیفی پیمایشی و جامعه آماری پژوهش، کلیه معلمان تربیت بدنی مدارس استثنایی بودند. نمونه تحقیق شامل ۶۰ نفر معلم (۳۳ مرد و ۲۷ زن) بود که برابر جامعه در نظر گرفته شد. به منظور گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های رتبه ای فریدمن و تحلیل عاملی تأییدی با نرم افزارهای spss ۱۹ و AMOS-20 استفاده شد. **یافته ها:** نتایج نشان داد که عوامل فردی، ساختاری، فرهنگی - اجتماعی و مدیریتی، از موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی در فعالیت های ورزشی مدارس به شمار می روند. **نتیجه گیری:** درخصوص رتبه بندی موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی در ورزش از دیدگاه معلمان، مشخص شد که عوامل مدیریتی با میانگین رتبه ای (۲/۶۹) مهم ترین مانع مشارکت این دانش آموزان محسوب می شود.

واژه های کلیدی: موانع، مشارکت، دانش آموز، معلولیت تلفیقی، فعالیت بدنی

مقدمه

معلولیت در جوامع بشری قدمتی به تاریخ پیدایش بشر دارد، غالباً فرد معلول را ناتوان می‌شمردند، حال آنکه معلولیت فرد لزوماً او را ناتوان نمی‌کند (خالقی بابایی، ۱۳۹۰)، بیش از نیم میلیارد نفر از مردم جهان به خاطر ابتلا به بیماری های ذهنی، جسمی و یا حسی معلول هستند. براساس تعریف سازمان جهانی بهداشت، معلولیت به محدودیت یا عدم ایفای نقش طبیعی و کامل فرد، مرتبط با سن، جنس، شرایط فرهنگی و اجتماعی گفته می‌شود. معلولیت به دنبال یک نقص یا ناتوانی بوجود می‌آید (سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۴۸). به طور طبیعی، هنگامی که سلامت جسمی انسان به خطر می‌افتد، سایر ابعاد سلامتی او تحت تأثیر متقابل قرار گرفته، به نوعی زندگی او را با خطرات جدی مواجه می‌کند (کریستیا و همکاران، ۲۰۲۲) افراد معلول اغلب به عللی خارج از اراده خود به نوعی ناتوانی جسمی یا روحی یا هر دوی آن دچار می‌شوند که باید مورد اهتمام جوامع قرار گیرند و اقداماتی در راستای احترام به حقوق ایشان اتخاذ گردد. یکی از راه‌های مفید برای کمک به معلولین به منظور ورود به عرصه اجتماع و بروز توانایی های فردی و در نتیجه افزایش حس استقلال در آنها، روی آوردن به فعالیت‌های بدنی و ورزش است. فعالیت های ورزشی منظم، محرکی قوی برای به حرکت درآوردن معلولین در جریان زندگی عادی محسوب می‌شود و تا جایی که از حد سرگرمی فراتر رفته و نقش درمان کننده و پیشگیرانه کننده از عوارض معلولیت را بر عهده دارد، توسعه ورزش در یک جامعه می‌تواند دستیابی به جامعه سالم را امکان پذیر سازد، آنچه در این توسعه اهمیت دارد، ایجاد زیرساخت ها و دسترس پذیری محیط ها و امکانات ورزشی برای عموم شهروندان است (کمالی، ۱۳۸۴). نتایج تحقیق ویلیامز و ویکینز (۲۰۰۶) در زمینه موانع شرکت دختران در فعالیت جسمانی نشان داد که علت کم تحرکی در دختران به عوامل درونی (علاقه و انگیزه) مربوط می‌شود و ارتباط چندانی به عوامل بیرونی (شغل و تفریح) ندارد، همچنین جان و همکاران (۲۰۰۶) مشاهده نمودند بی‌علاقگی، مشکلات مربیگری و زمان موانع شناسایی شده شرکت دانش آموزان در ورزش همگانی هستند، پوررنجبر و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان بررسی موانع مشارکت در فعالیت های بدنی اوقات فراغت معلولان وابسته به ویلچر جنوب شرق کشور نشان دادند معلولان وابسته به ویلچر، بیشتر موانع را در ارتباط با نگاه و دیدگاه جامعه، همکاران و آشنایان خود می‌دانند، رویکرد حمایتی از معلولان در مشارکت آنان در فعالیت های بدنی اوقات فراغت باید همه جانبه باشد و فقط در ساختار های فیزیکی و ارگونومیک خلاصه نشود، فعالیت بدنی نیاز اجتناب ناپذیر زندگی است و این نیاز با شرایط زندگی کنونی برای معلولان وابسته به ویلچر بسیار اهمیت دارد، حسین پور و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود بیان داشتند که بالغ بر ۸۴ درصد دانش آموزان معلول علاقمند به فعالیت های ورزشی هستند، اما از این میان تنها ۳۰ درصد در مدارس ورزش می‌کنند و نتایج یافته های استنباطی نشان داد که موانع بر عدم گرایش و مشارکت آنها در انجام فعالیت های ورزشی تأثیر گذار است به عبارتی این موانع که به چهار دسته تقسیم بندی شدند باعث شد تا دانش آموزان معلول نسبت به دانش آموزان سالم حضور کمتری در فعالیت های ورزشی داشته باشند، جیمز ریمر و همکاران (۲۰۰۸) طی تحقیقی بر روی افراد دچار حمله قلبی و دارای بعضی ناتوانی ها، موانع حضور آنها در فعالیت ورزشی را، قیمت برنامه های ورزشی، عدم آگاهی از مراکز آمادگی جسمانی در منطقه زندگیشان، حمل و نقل، عدم آگاهی از چگونگی تمرین کردن و عدم آگاهی از اینکه کجا تمرین کنند، عنوان کردند، بنابراین تأسیسات ورزش مدارس، نقش مؤثری در توان بخشی و زندگی روزمره معلولین ایفا میکند، فرد معلول نیازمند است که در مدرسه بدن خود را به حرکت درآورده و به نرمش بپردازد، حرکات بدنی مفیدی انجام دهد و از این راه تجدید قوا نماید و در عین حال بر روحیه خود بیفزاید، نظر به اینکه دانش آموزان معلول و استثنایی جزء فرزندان این کشور هستند و هرگونه نا بهنجاری جسمی و یا ضعف در اندام آنان، اثرات سوء در وضع جسمانی، روانی و در نتیجه رفتار آنان بر جای خواهد گذاشت، تمام تلاش ها باید به این مسئله معطوف شود که عوامل بازدارنده و موانع مشارکت این دانش آموزان در فعالیت های بدنی و در نتیجه رویدادهای

ورزشی مدرسه شناسایی و در جهت کاهش هر چه بیشتر این عوامل و موانع اقدامات لازم صورت گیرد تا این دانش آموزان بتوانند همانند دانش آموزان عادی از فواید ورزش و فعالیت های ورزشی بهره مند شوند چرا که مطمئناً ورزش میتواند کمک شایانی به این قشر دانش آموزان در رشد و پیشرفت هر چه بیشتر داشته باشد، عوامل بازدارنده محدودیت ها یا موانعی هستند که احتمالاً موجب کاهش میزان مشارکت و یا اصولاً عدم مشارکت افراد در فعالیتهای مشخص می شوند، در کشور ما دانش آموزان معلول به دلیل وجود عوامل بازدارنده در استفاده از اماکن ورزشی مدارس با مشکل جدی مواجه هستند (چن، ۲۰۲۳)، حال آنکه در شهر کرمانشاه همانند سایر کلانشهرهای کشور دانش آموزان زیادی وجود دارد که معلولیت دارند و خیلی از این دانش آموزان در مدارس عادی به عنوان دانش آموز تلفیقی مشغول به تحصیل هستند که با احتمال زیاد با محدودیت هایی برای ورزش کردن و شرکت در ورزش مدارس رو به رو هستند، ما در این پژوهش برآنیم که موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی در فعالیتهای ورزشی مدارس رابه صورت جامع شناسایی و معرفی کنیم و به ارگان های مربوطه منعکس کنیم، امید است که با شناسایی این موانع، در سال های آینده اقدامات مفیدی در جهت تسهیل مشارکت این دانش آموزان در فعالیتهای ورزشی مدارس عادی صورت گیرد.

روش تحقیق

روش تحقیق، توصیفی پیمایشی و جامعه آماری پژوهش را کلیه معلمان تربیت بدنی ای تشکیل می داد که دانش آموزان تلفیقی را تحت آموزش داشتند. نمونه تحقیق شامل ۶۰ نفر معلم (۳۳ نفر مرد و ۲۷ نفر زن) بودند که نمونه برابر جامعه در نظر گرفته شد. به منظور گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که دارای دو بخش بود. در بخش اول، ویژگیهای جمعیتی نمونه آماری مورد بررسی مانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، سابقه تدریس، مدرک تحصیلی و سؤالاتی با این محتوا که دانش آموزی که شما به او آموزش می دهید دارای چه معلولیتی است مورد بررسی قرار گرفت. بخش دوم پرسشنامه دارای تعداد ۱۹ سؤال بود که نظر پاسخگویان را در چهار حیطه (موانع ساختاری، اجتماعی-فرهنگی، برنامه ریزی و مدیریتی، فردی) مورد سنجش قرار می داد. این پرسشنامه شامل سؤالات کوتاه جواب، بلی - خیر و پنج گویه ای طیف لیکرت بود که روایی محتوایی و صوری آن توسط ۱۱ نفر اساتید متخصص تربیت بدنی تایید شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه ها از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که عدد ۰/۹۲ بدست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های رتبه ای فریدمن و تحلیل عاملی تاییدی با نرم افزارهای Spss ۱۹ و AMOS-20 استفاده شد.

یافته های پژوهش

نمونه تحقیق شامل ۳۳ نفر مرد (۵۵ درصد) و ۲۷ نفر زن (۴۵ درصد) بود و همانگونه که در جدول ۱ آمده، یک نفر دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم، ۵۰ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و ۹ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بودند.

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد فراوانی معلمان بر حسب میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
فوق دیپلم	۱	۱/۷
کارشناسی	۵۰	۸۳/۳
کارشناسی ارشد	۹	۱۵

جدول (۲) وضعیت سابقه کار معلمان در نمونه مورد بررسی آمده است که میانگین سابقه کار ۱۶/۵۵ با انحراف استاندارد ۶/۴۶ بود.

جدول ۲- وضعیت سابقه کار (سابقه تدریس) نمونه مورد بررسی

متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
سابقه کار	۴	۲۹	۱۶/۵۵	۶/۴۶

برای بررسی موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی در فعالیتهای ورزشی از دیدگاه معلمان تربیت بدنی از آزمون تحلیل عامل تاییدی با نرم افزار AMOS-20 استفاده شد. در جدول ۳ شاخص های نیکویی برازش مدل پیشنهادی پژوهش آمده است.

جدول ۳- شاخص های نیکویی برازش مدل پیشنهادی برای بررسی دیدگاه معلمان

شاخص های برازندگی	مقدار
آزمون نیکویی برازش مجذور کای (χ^2)	۰/۱۶۴
سطح معناداری	۰/۹۲
درجه آزادی (df)	۲
نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df)	۰/۰۸
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۹
شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI)	۰/۹۹
شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)	۰/۹۹
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۰/۹۹
شاخص برازندگی افزایشی (IFI)	۰/۹۹
شاخص توکر - لویس (TLI)	۰/۹۹
ریشه میانگین مجذور باقی مانده تقریبی (RMSEA)	۰/۰۰۱

شاخص های نیکویی برازش مدل پیشنهادی برای بررسی دیدگاه معلمان که در جدول (۳) آمده است نشان می دهد که مدل پیشنهادی پژوهش دارای برازش عالی است، نتایج تحلیل در جدول (۴) آمده است.

جدول ۴- نتایج تحلیل عامل تاییدی برای بررسی دیدگاه معلمان

موانع مشارکت	B	β	خطا	سطح معناداری
موانع ساختاری	۱	۰/۷۳	۰/۲۲	۰/۰۰۱
موانع مدیریتی	۱/۰۹	۰/۷۱	۰/۲۱	۰/۰۰۱
موانع فرهنگی - اجتماعی	۲/۹۵	۰/۸۲	۰/۵۱	۰/۰۰۱
موانع فردی	۲/۱۰	۰/۸۳	۰/۳۶	۰/۰۰۱

همانگونه که در جدول (۴) مشاهده می شود، از دیدگاه معلمان همه عوامل در مشارکت دانش آموزان تلفیقی در فعالیت های ورزشی مدرسه نقش دارند، اما بررسی وزن عامل ها نشان می دهد که موانع فردی ($\beta=0/83$) از سایر عامل ها نقش بیشتری دارند. پس از موانع فردی، موانع فرهنگی - اجتماعی ($\beta=0/82$) قرار دارند و پس از آن موانع ساختاری و سپس موانع مدیریتی در رده های بعدی قرار می گیرند.

برای رتبه بدنی دیدگاه شرکت کنندگان در مورد موانع از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شد (جدول ۵) و نتایج آزمون نشان داد که در بین معلمان از نظر موانع مشارکت تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ۵- رتبه بندی دیدگاه معلمان بر اساس آزمون رتبه ای فریدمن

میانگین رتبه ها	موانع مشارکت
۲/۴۹	موانع ساختاری
۲/۶۹	موانع مدیریتی
۲/۵۲	موانع فرهنگی - اجتماعی
۲/۳۱	موانع فردی
۵/۲۶	آماره
۰/۱۵	معناداری

نتیجه گیری

در پژوهش حاضر که هدف آن، بررسی موانع مشارکت دانش‌آموزان معلول تلفیقی در ورزش از دیدگاه معلمان مدارس استان کرمانشاه بود به طور مختصر نتایج زیر به دست آمد:

نتایج تحقیق نشان داد که عوامل ساختاری بر مشارکت دانش‌آموزان تلفیقی در رویدادهای ورزشی مدرسه مؤثر هستند. در تحقیق حاضر، حدود ۴۵ درصد از معلمان عقیده داشتند که نبود یا کمبود تجهیزات و وسایل ورزشی رشته‌های ورزشی مناسب برای دانش‌آموز تلفیقی مورد نظر، سبب عدم شرکت دانش‌آموزان در فعالیت های ورزشی مدرسه شده است. این عقیده که دانش‌آموزان معلول از حق کمتری برای آموزش منظم در مقایسه با دانش‌آموزان سالم برخوردارند، به خوبی در تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته است (مکدونالد و مک آرتور، ۲۰۰۷). براساس گزارش کمیسیون حقوق بشر، کمبود خدمات تخصصی، تجهیزات و بودجه، از موانع اصلی به شمار می‌روند. کمبود فضای ورزشی مناسب، کمبود یا نبود تجهیزات و امکانات ورزشی که معلولین برای فعالیت ورزشی به آنها نیاز دارند دلیل اصلی شرکت نکردن دانش‌آموزان تلفیقی در فعالیت های ورزشی مدارس است. البته به نظر می‌رسد که دانش‌آموزان با معلولیت بینایی و جسمی حرکتی بیشتر از دانش‌آموزان ناشنوا با این چالش روبه‌رو هستند. نتایج تحقیق سلامی مظهری (۱۴۰۱) دستیار (۱۳۹۷) معنادار بودن ارتباط کمبود امکانات ورزشی و امکانات موجود در اماکن عمومی و عدم مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی را نشان داد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عوامل اجتماعی-فرهنگی بر مشارکت دانش‌آموزان تلفیقی در رویدادهای ورزشی مدرسه مؤثر هستند. ۴۱/۷ درصد از معلمان شرکت‌کننده در تحقیق حاضر، حمایت نکردن جامعه از ورزش معلولین را سبب عدم شرکت دانش‌آموزان در فعالیت های ورزشی مدرسه عنوان کردند. انتظارات پایین معلمان از دانش‌آموزان معلول همچنانکه برخی تحقیقات نشان داده‌اند (بیوان-براون، ۲۰۰۶، لا، ۱۹۹۷) آنها را از مشارکت در تجربیات یادگیری مناسب باز می‌دارد. پیویک، و همکاران (۲۰۰۲) گزارش کردند که از نظر دانش‌آموزان و والدین، فقدان انتظارات کافی معلمان از دانش‌آموزان معلول را به عنوان یکی از محدودیت‌های اصلی ذکر کردند. شلوین و همکاران (۲۰۰۲) نیز دریافتند که معلمان دانش‌آموزان معلول، انتظارات کمتری از آنها دارند. آنها گزارش کردند که دانش‌آموزان شرکت‌کننده در تحقیق تمایل داشته‌اند که در فعالیت‌هایی متناسب با توانایی خود شرکت کنند، ولی معلمانشان آنان را به فعالیت‌هایی پایین‌تر از سطح استاندارد سوق داده‌اند و بازخورد کافی را نیز در اختیارشان قرار نداده‌اند. پرستلی و رابی (۲۰۰۲) هم انتظارات پایین معلمان را در اثر بزرگ انگاشتن میزان معلولیت گزارش کردند. دانش و اطلاعات ناکافی والدین نیز در تحقیقات به عنوان یکی از موانع ذکر شده است. روین و همکاران (۲۰۰۱) گزارش کردند که عدم آشنایی والدین با فرهنگ مدرسه و قوانین آموزشی، از عوامل حذف دانش‌آموزان از این فرآیند است. بهبود ارتباط میان والدین و مدرسه می‌تواند مانع از کاهش مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه شود. بهبود این وضعیت هم از طریق افزایش تبادل اطلاعات میان والدین و معلمان ایجاد سیستم مبتنی بر برابری و احترام متقابل محقق شود.

نتایج همچنین نشان داد که عوامل مدیریتی و برنامه ریزی بر مشارکت دانش‌آموزان تلفیقی در رویدادهای ورزشی مدرسه مؤثر است. حدود ۴۸/۳ درصد از معلمان شرکت‌کننده در تحقیق حاضر، برگزار نشدن مسابقه همانند سایر دانش‌آموزان برای دانش‌آموز تلفیقی را دلیل عدم شرکت دانش‌آموزان در فعالیت های ورزشی مدرسه عنوان کردند. شواهد مختلفی درباره عدم ارائه برنامه‌های مناسب تربیت بدنی در کلاس‌های مربوطه وجود دارد. ماهر و هگل (۲۰۲۲) در مصاحبه با دانش‌آموزان دریافتند که در مواردی که معلم مشغله‌ای دارد اغلب دانش‌آموزان را در کلاس‌های تربیت بدنی، به فعالیتی به غیر از تربیت بدنی وادار می‌کند. آنها همچنین حذف برخی کلاس‌های تربیت بدنی را بدون هیچ دلیلی گزارش کردند.

نتایج تحقیق درخصوص رتبه بندی موانع مشارکت دانش آموزان تلفیقی نشان داد که از دیدگاه معلمان، همه عوامل در مشارکت دانش آموزان تلفیقی در رویدادهای ورزشی مدرسه نقش دارند، اما بررسی وزن عامل‌ها نشان داد که موانع فردی از سایر عامل‌ها نقش بیشتری دارند و پس از آن، به ترتیب موانع فرهنگی- اجتماعی، موانع ساختاری، و موانع مدیریتی قرار دارند. کارینگتون و الکینز (۲۰۰۵) دریافتند که احتیاجات دانش‌آموزان معلول برآورده نمی‌شود، زمانی که معلمان اعتقادی به مسئولیت خود در قبال این دسته دانش‌آموزان ندارند. کمبود دانش معلمان به عنوان یکی از موانع در تحقیقات آمده است. لی و شاعو (۲۰۲۲) در تحقیقی با مصاحبه با ۲۲ نفر از والدین گزارش کرد که کمبود دانش معلمان، مانع اصلی عدم مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه بوده است. تحقیقات مختلف، این کمبود دانش را به دو دسته تقسیم‌بندی کرده‌اند: اول، دانش فنی مربوط به راهبردها و رویه‌های لازم برای برآوردن نیازهای دانش‌آموزان معلول (مارشال و همکاران، ۲۰۰۲) و دوم، کمبود دانش و ادراک درخصوص جنبه‌های عمومی عدم فعالیت بدنی و مشارکت دانش‌آموزان (هگل و همکاران ۲۰۲۲) پیترز، جانسون و فرگوسن (۲۰۰۵) بیان داشتند که این عقیده که دانش‌آموزان معلول در اثر فقدان بودجه کافی از مشارکت بازمی‌مانند، یک افسانه است. آنها در مقابل، نگرش‌ها و باورهای نادرست درخصوص حقوق و توانایی معلولان را از موانع اصلی دانسته و بر نقش برگزاری کلاس‌های منظم در برآوردن نیازهای این دانش‌آموزان تأکید کردند. (حسینیان و همکاران، ۱۴۰۱) گزارش کرد که هنگامیکه در جوامعی نگرش‌های منفی درباره افراد دارای نقص و معلولیت جسمانی وجود داشته باشد، این نگرش‌های منفی در توجیه عدم مشارکت دانش‌آموزان عمل می‌کنند. (بورلند و همکاران، ۲۰۲۲) گزارش کردند که معلمان احتمال بیشتری دارد که نگرش مثبتی به دانش‌آموزان معلول داشته باشند، در صورتیکه دارای تجربیات قبلی باشند، مدرسه بطور فعال از مشارکت دانش‌آموزان استقبال کند، فرصت‌های رشد بطور دائم در دسترس باشند، معلمان درباره توانایی خود در برآوردن نیازهای دانش‌آموزان اطمینان داشته باشند، حمایت کافی از سوی کارکنان از معلمان صورت گیرد، و در صورت نیاز، امکان تغییر جو و محیط مدرسه وجود داشته باشد.

نتیجه‌گیری نهایی

نتایج نشان داد که عوامل فردی، ساختاری، فرهنگی اجتماعی و مدیریتی، از موانع مشارکت دانش‌آموزان تلفیقی در فعالیت‌های ورزشی مدارس شهر کرمانشاه به شمار می‌روند. به نظر می‌رسد که معلمان باتوجه به شناختی که از ساختار سازمانی، فردی و مدیریتی آموزش و پرورش دارند به خوبی از پتانسیل‌ها و همچنین، ناتوانی‌های این سازمان در رفع مشکلات دانش‌آموزان معلول آگاهند و توقعات خود را برحسب واقعیت‌های موجود بنیان گذاشته‌اند. نتایج تحقیق حاضر حاکی از آن است که دلایل عدم مشارکت کودکان معلول در تربیت بدنی بسیار پیچیده‌اند و بسیاری از آنها، ناشناخته و مخفی هستند و دلایلی چون فرهنگ، نگرش‌ها و ارزش‌ها نیز به ناشناخته ماندن آنها کمک می‌کنند. این نکته که دلایل عدم مشارکت دانش‌آموزان معلول در برنامه‌های ورزشی مدارس در تحقیقات مختلف با یکدیگر متفاوت است نشان دهنده روابط پیچیده و درهم تنیده میان موانع مشارکت دانش‌آموزان تلفیقی است که هیچ یک مجزا از دیگری عمل نمی‌کنند.

منابع

- پوررنجبر، محمد، کشاورز، لقمان،، ریفیان، اسماعیل. فراهانی، ابوالفضل (۱۳۹۴). مقاله پژوهشی، مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره بیست و دوم، شماره ۵ ص ۵۶۸-۵۵۵.
- سازمان بهداشت جهانی (WHO). <https://www.who.int/about/frequently-asked-questions>.
- سلامی، مظہری، & محمد. (۲۰۲۲). حق بر سلامت معلولان در حوزه حقوق شهری (با نگاهی به مصوبات شورای شهر تهران). فصلنامه علمی تخصصی دانشنامه های حقوقی، ۱۵(۵)، ۱۱۰-۱۳۲.
- حسین پور، اسکندر. ولی زاده، حبیب (۱۳۹۳). مقاله پژوهشی، مجله رشد آموزش تربیت بدنی، دوره پانزدهم، شماره ۱، پاییز ۱۳۹۳.
- حسینیان مهاجر، سید عسگر، فهیمی نژاد، مرسل، باقر، & طیبی ثانی. (۲۰۲۲). ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مطالعه موردی جامعه جانبازان، معلولین، ناشنوایان و نابینایان). مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۲۱(۵۷)، ۱۷۳-۱۹۲.
- خالقی بابایی، صغرا. صفانیا، علی محمد. همتی نژاد، مهرعلی (۱۳۹۰). مقایسه کیفیت زندگی جانبازان و معلولین فعال و غیرفعال، مجموعه مقالات همایش تفریحات ورزشی، آذر ماه ۹۰، صص ۸۴-۸۳.
- دستیار، & محمدی. (۲۰۱۹). سنجش توانمندسازی معلولان جسمی (معلولان جسمی حرکتی، احشایی و حسی) در سال ۱۳۹۴ و عوامل مرتبط با آن (مطالعه مقطعی تحلیلی در استان کهگیلویه و بویراحمد). فصلنامه آرشو توانبخشی، ۱۹(۴)، ۳۵۴-۳۶۹.
- کمالی، محمد، (۱۳۸۴). حرکت برای توسعه ورزش معلولان، مقاله روز پارالمپیک، روزنامه اطلاعات.
- Andrade MS, Mendonca LM, Chadi G. Treadmill running protects spinal cord contusion from secondary degeneration. *Brain Res* 2010; 1346: 266-78.
- Bevan-Brown, J. (2000, July). Why are learners with special needs from ethnically diverse groups missing out on effective, culturally appropriate services and what can be done about it? Paper presented at the International Special Education Conference (ISEC) Including the Excluded, University of Manchester, Manchester, UK.
- Borland, R. L., Cameron, L. A., Tonge, B. J., & Gray, K. M. (2022). Effects of physical activity on behaviour and emotional problems, mental health and psychosocial well-being in children and adolescents with intellectual disability: A systematic review. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 35(2), 399-420.
- Booth, T. (2000a). Inclusion and exclusion policy in England: Who controls the agenda? In F. Armstrong, D. Armstrong, & L. Barton (Eds.), *Inclusive education. Policy, contexts and comparative perspectives* (pp. 78-98). London: David Fulton.
- Carrington, S., & Elkins, J. (2005). Comparison of a traditional and an inclusive secondary school culture. In J. Rix (Ed.), *Policy and power in inclusive education: Values and practice* (pp. 85-95). London: RoutledgeFalmer
- Chen, C. C. J., Lim, S., & Clardy, G. A. (2023). Qualitative exploration of the physical activity engagement among college students with intellectual disabilities. *International Journal of Developmental Disabilities*, 1-10.
- Cristea, D. I., Moțoc, I., & Pop, A. C. (2020). Aspects regarding the integration of children with special educational needs through participation in physical education. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 12(5), 9.

- James, H. Rimmer, B. (2008). Barriers associated with exercise and community access for individuals with stroke. *Journal of Rehabilitation Research & Development*. Volume 45, Number , 2, ۲۰۰۸
- John, R. S., Karin, A. P. & Russel, R. P. (2006). Motivation factors associated with sports program participation in middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 38, 3, ۵۳۶-۵۴۲
- Haeghele, J. A., Ball, L. E., Zhu, X., Keene, M. A., & Nowland, L. A. (2022). Absent, incapable, and “normal”: Understanding the inclusiveness of visually impaired students’ experiences in integrated physical education. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 39(4), 424-445.
- Law, M. (1997). Changing disabling environments through participatory action research: A Canadian experience. In S. E. Smith, D. G. Williams, & N. A. Johnson (Eds.), *Nurtured by knowledge: Learning to do participatory action research* (pp. 34–58). New York: The Apex Press.
- Li, J., & Shao, W. (2022). Influence of sports activities on prosocial behavior of children and adolescents: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6484.
- Maher, A. J., & Haeghele, J. A. (2022). Disabled children and young people in sport, physical activity and physical education. *Sport, Education and Society*, 27(2), 129-133.
- Marshall, J., Ralph, S., & Palmer, S. (2002). I wasn’t trained to work with them: Mainstream teachers’ attitudes to children with speech and language difficulties. *International Journal of Inclusive Education*, 6(3), 199–215.
- McDonald, T., & MacArthur, J. (2005). Teaching, teacher education and professional development to support the learning of students with moderate and high needs. . A literature review (pp. 412–456). Wellington, New Zealand: Ministry of Education.
- Pivik, J., McComas, J., & LaFlamme, M. (2002). Barriers and facilitators to inclusive education. *Exceptional Children*, 69(1), 97–107
- Priestley, M., & Rabiee, P. (2002). Hopes and fears: Stakeholder views on the transfer of special school resources towards inclusion. *International Journal of Inclusive Education*, 6(4), 371–390.
- Ruin, S., Giese, M., & Haeghele, J. A. (2021). Fear or freedom? Visually impaired students’ ambivalent perspectives on physical education. *British Journal of Visual Impairment*, 39(1), 20-30.
- Shevlin, M., Kenny, E., & McNeela, E. (2002). Curriculum access for pupils with disabilities: An Irish experience. *Disability and Society*, 17(2), 159–169.
- Williams & Wilkins. (2006). Teen girls report barriers to physical activity. *Journal of sport medicine* ۳۸, ۳, ۵۳۶-۵۴۲.